

Õiguskantsler

Tiimijuht Taivi Kree
AS Hoolekandeteenused Karula Kodu
taivi.kree@hoolekandeteenused.ee

Teie nr
Meie 25.03.2026 nr 7-9/252512/2602555

Kontrollkäik AS Hoolekandeteenused Karula Kodusse

Austatud Taivi Kree

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 26. novembril 2025 AS-i Hoolekandeteenused Karula Kodu (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi. Kontrollkäigust ette ei teatatud.

Õiguskantsleri nõunikega oli kontrollkäigul kaasas peremeditsiini eriarst (edaspidi: tervishoiuekspert). Nõunikud ja tervishoiuekspert tegid ringkäigu hooldekodu ruumides ja territooriumil, tutvusid valikuliselt dokumentidega ning vestlesid klienditöö juhi ja töötajatega. Viimati [kontrollis](#) õiguskantsler seda hooldekodu 2017. aasta detsembris.

AS Hoolekandeteenused osutab Karula Kodus ööpäevaringset erihooldusteenust äärmusliku abi- ja toetusvajadusega (sügava liitpuudega) inimestele. Teenuskohti on [tegevusloa](#) andmetel 84 inimesele. Kontrollkäigu ajal elas hooldekodus kokku 83 inimest, kellest kaks viibisid ajutiselt eemal. Lisaks osutatakse hooldekodus igapäevaelu toetamise teenust nädala- ja päevahoiuna 12 inimesele.

Hooldekodu tegutseb seitsmest peremajast ja ühest peamajast koosneva perekülana. Peremajades osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust. Igas majas elab 12 hoolealust. Peamajas elavad hoiuteenuse saajad. Toad on ühe- või kahekohalised. Majade elutubades, koridorides ja õuealal kasutatakse videoalvet.

Hea on see, et hooldekodu töötajatele pakutakse võimalust saada mitmesuguseid tööalaseid koolitusi.

Tegevusjuhendajate põhiline tööaeg ei peaks kuluma hooldustoimingutele. Neil peaks olema võimalik pühendada rohkem aega hoolealuste juhendamisele. Tegevusi peaks korraldama võimalikult paindlikult ja arvestama iga hoolealuse eripära. Töötajatele tuleks tagada vajaduse korral psühholoogiline tugi ja teavitada neid sellest võimalusest.

Hoolealuste liikumisvabadust võib piirata ainult seaduspäraste meetmetega.

Menüüd kavandades soovitame rohkem tähelepanu pöörata tervisliku toitumise põhimõtetele ja iga hoolealuse erivajadustele.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Retseptiravimeid ei tohi kasutada arsti korralduseta. Retseptiravimid, mida raviskeemidesse pole märgitud, tuleks kasutusest eemaldada. Meditsiiniõed vajavad suuremat töötuba.

Töökorraldus ja dokumenteerimine

Päeval on kõigis seitsmes peremajas kaks töötajat. Öises vahetuses (tavaliselt alates kella 19) on valves üks töötaja. Hoolealustega tegelevad nii tegevusjuhendajad kui ka hooldajad.

Hea on see, et hooldekodu võimaldab töötajatel osaleda erinevatel koolitustel. Lisaks kohustuslikele koolitustele pakutakse ka muid erialaseid koolitusi.

Hooldekodus kehtib kindel päevakava. Hoolealustele ette nähtud aktiveerivaid ja arendavaid tegevusi viivad peremajades läbi tegevusjuhendajad. Lisaks korraldab aktiveerivaid tegevusi kõigile hoolealustele peamajas töötav tegevusjuhendaja. Meeldiv oli näha, et inimesed saavad osaleda mitmesugustes ettevõtmistes. Korraldatakse muusika- ja mänguringi, ühiseid filmivaatamisi ja tantsimist. Võimalik on osaleda keraamikaringis ja käia ujumistundides. Võimalusel tehakse väljasõite. Peamajas töötav tegevusjuhendaja käib regulaarselt peremajades inimesi juhendamas, mis võimaldab tegevustes kaasa teha ka nendel inimestel, kes peamajja minna ei saa.

Äärmusliku abi- ja toetusvajadusega inimesed vajavad ka kõige lihtsamates igapäevatoimingutes pidevat abistamist ja juhendamist. Suur hooldusvajadus mõjutab kahtlemata töötajate töökoormust. Töötajatel võib olla keeruline isegi lühikesi puhkepause teha, sest hoolealuseid ei saa jätta valveta.

Kontrollkäigul rääkisid töötajad, et hoolealuste seisundi tõttu võtab nende abistamine hügieenitoimingutes (hambapesu, tualetis käimine, mähkmete vahetus) ja pesemine suure osa tööajast. Hakkama tuleb saada ka agressiivselt käituvate inimestega.

Vestluste põhjal jäi mulje, et hooldekodus nõutakse mõnikord päevakava kellaajalist täitmist ülemäära rangelt ega arvestata, et äärmusliku abi- ja toetusvajadusega inimesed ei suuda mõnes tegevuses näiteks tund aega järjest osaleda. Kuna suur osa töötajate tööajast kulub hooldusele, jääb selle võrra vähem aega hoolealuste tegevuse juhendamisele. Vestlustest võis järeldada, et abi võiks olla sellest, kui igasse peremajja võetaks appi kolmas töötaja. Abi oleks ka tööaja paremast planeerimisest, et õhtused toimingud hoolealustega ei jääks ühe töötaja kanda.

[Sotsiaalhoolekande seadus](#) näeb ette, et ööpäevaringset erihooldusteenust osutavas asutuses peab iga 15 äärmusliku abi- ja toetusvajadusega inimeste kohta olema vähemalt üks tegevusjuhendaja ööpäev läbi. Sõltuvalt hoolealuste vajadustest näeb säte ette veel vähemalt ühe tegevusjuhendaja kohaloleku väljaspool ööaega.

Äärmusliku abi- ja toetusvajadusega psüühikahäirega inimeste ööpäevaringsel hooldamisel võib ühe tegevusjuhendaja [asendada](#) hooldustöötajaga, kelle ettevalmistus vastab nõuetele. Õiguskantsler rõhutas ka [eelmisel kontrollkäigul](#), et hoolekandeesutustele kehtestatud minimaalsest töötajate arvust ei pruugi siiski alati piisata kvaliteetse teenuse osutamiseks ja klientide põhiõiguste tagamiseks. Töötajate arvu planeerides tuleb alati arvestada hooldekodu töökorraldust ja selle elanike eripärasid.

Töötajate puhkuste ajal või suurema haigestumise ajal on töötajate töögraafikuid keeruline planeerida. Kui mõni töötaja viibib eemal, suureneb paratamatult teiste töötajate koormus. Seda

aitaks samuti leevendada see, kui töötajaid oleks rohkem.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on seisukohal, et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure pingele alla. See võib omakorda põhjustada hoolealuste heaolu kahjustavat käitumist.¹ Järelikult peab hooldekodus olema piisavalt töötajaid, et kogu päeva vältel oleks tagatud inimeste turvalisus ja et tegevusjuhendaja saaks pöörata piisavalt tähelepanu ka keerulise käitumisega hoolealustele.

Äreva olukorra tekkides on töötajal võimalik abi kutsuda teistest peremajadest. Vestlustest selgus, et selleks tekib vajadus õnneks harva. Õise vahetuse ajal peaks töötaja kolleegile appi minnes jätma enda hoolealused järelevalveta. Seetõttu tuleks hooldekodul läbi mõelda, kuidas peremajades oleks võimalik töötajaid äreva olukorra tekkides abistada nii, et mõnes teises majas ei jääks hoolealused järelevalveta.

Töötajad mainisid vestlustes, et keeruliste olukordade lahendamist on õpetatud näiteks grupiarutelude vormis (nn kovisioonid). Siiski vajaksid töötajad psühholoogilise toe võimalust. Mõni töötaja märkis, et tööandja on psühholoogilist nõustamist võimaldanud ja nad on seda ka kasutanud. Siiski jäi mulje, et kõik töötajad ei olnud psühholoogilise nõustamise võimalustest teadlikud või neile ei olnud seda pakutud.

Tavaliselt koostatakse hoolealustega seotud juhtumite kohta juhtumikirjeldused, mille jaoks kasutatakse kindlat vormi. Hea on see, et dokumenteerimine on olnud järjepidev. Soovitan hooldekodul juhtumeid kirjeldada detailsemalt, kuna mõnes kontrollitud dokumendis olid kirjeldused üsna napid (nt K. K. 14.06.24 ja M. M. 27.06.2024 seotud juhtumid). Üksikasjalikumad järeldused võimaldavad agressiivse käitumisega hoolealuste seisundit paremini mõista ja hooldekodul vajalikke meetmeid planeerida.

Palun hooldekodul leida lahendusi, et tegevusjuhendajad saaksid hooldustoimingute kõrval rohkem aega pühendada tegevuste juhendamisele. Töötajad ei peaks töötama ülekoormuse all. Tööst tulenevate keeruliste olukordadega paremaks toimetulekuks tuleb neile tagada võimalus saada psühholoogilist tuge ning töötajaid sellest ka teavitada. Juhtumikirjeldused tuleks alati koostada piisava detailsusega.

Liikumisvabaduse piiramine

Kontrollkäigu ajal olid majade välisused valdavalt lukustamata. Hoolealuste liikumist hõlbustab uste automaatne avanemine ja sulgumine. Siiski leidsid õiguskantsleri nõunikud, et kontrollkäigu ajal oli lukustatud 2. maja välisuks. Lukus oli ka 4. maja hoovivärv.

Sotsiaalteenuse osutamisel lähtutakse vabatahtlikkuse põhimõttest.² [Põhiseaduse § 20 lõike 2 punkt 5](#) lubab psüühikahäirega inimese liikumisvabadust piirata juhul, kui see on seaduses ette nähtud ja järgides seaduses sätestatud korda. Seaduses on sätestatud, et kohtumääruseta ööpäevaringset erihooldusteenust saava inimese liikumisvabadust tohib piirata ainult tema eraldamisega teistest hoolealustest. Eraldamiseks loetakse näiteks täisealise inimese paigutamist kindlatele [nõuetele](#) vastavasse eraldusruumi.

¹ CPT 2023. aasta Bulgaaria [visiit](#), p 28; CPT 2022. aasta Horvaatia [visiit](#), p 162.

² Kolk, T. [Põhiseaduse § 20 kommentaarid, p 51](#). – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2020.

Inimese võib eraldada kuni kiirabi või politsei saabumiseni, kuid kõige kauem kolmeks tunniks järjest (sotsiaalhoolekande seaduse ([SHS § 107 lõiked 1, 2 ja 6](#))). Lisaks tuleb arvestada, et hoolealust on lubatud eraldusruumi viia vaid siis, kui ta ohustab otseselt enda või kellegi teise elu, kehalist puutumatust või füüsilist vabadust, kui muude abinõudega ei õnnestu inimest rahustada (nt suusõnaliselt) ja kui arst ei ole konkreetse inimese eraldamist välistanud ([SHS § 107 lg 4](#)).

On mõistetatav, et ööpäevaringse erihoolduse saajate seas on ka keerulise käitumisega inimesi. Hooldekodus elamise ajal võib inimese vaimse tervise seisund halveneda ja tekkida vajadus teda valvata, et tagada tema enda või teiste ohutus. Hooldekodul tuleb korraldada kõigile hoolealustele turvaline elukeskkond õiguspärasel ja sobival viisil. Psüühilise erivajadusega inimesele tuleb vajalikku tähelepanu pöörata ja leida lahendused, mis aitavad tema seisundist tulenevat käitumist muuta.

Seadus nõuab, et ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja peab olema pidevalt kursis, kus tema hoolealused viibivad. Ühtlasi tuleb hooldekodul kontrollida ruumidesse sisenemist ja sealt väljumist ([SHS § 102 lg 1 p 1 ja 2](#)). Need ülesanded tuleb täita õiguspäraseid meetmeid rakendades. Seetõttu soovib õiguskantsler hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega inimeste eest hoolitsemisel. Abi võib olla näiteks töötajate täiendavast juhendamisest, tööülesannete ümberjaotamisest või lisapersonali palkamisest.

Hoolealuste turvalisus tuleb tagada õiguspärasel viisil. Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajal ei ole lubatud hoolealuseid hooldekodu ruumi või territooriumile sulgeda ja sellega nende liikumisvabadust piirata.

Toitlustamine

Lõuna- ja õhtusöök valmistatakse peamaja köögis. Sealt viiakse toit termoskastides peremajadesse. Hommikusöögi valmistab öises valves olev töötaja igas peremajas kohapeal. Tegevusjuhendajad abistavad hoolealuseid, kes vajavad söömisel abi. Abistamisel kaasatakse võimalusel ka teisi hoolealuseid, kes on selleks võimelised.

Menüüd koostab AS-i Hoolekandeteenused toitlustusjuht. Hooldekodus arvestatakse inimeste eridieedi vajadustega (nt gluteeni- või laktoosivaba toit). Eridieet määratakse arstitõendi alusel.

Kontrollkäigul osalenud tervishoiuekspert soovitas pöörata suuremat tähelepanu tervisliku toitumise põhimõtetele. Tema hinnangul tuleks inimestele pakkuda rohkem puu- ja köögivilju. Samuti soovitas tervishoiuekspert võimalusel võtta rohkem arvesse hoolealuste individuaalseid vajadusi, lähtudes inimeste vanusest, soost ja terviseseisundist. Õiguskantsler palub hooldekodul neid soovitusi järgida.

Meditasiiniabi ja ravimid

Hooldekodus töötab kaks meditsiiniõde. Õed viibivad kohapeal tööpäeviti kella 8–16. Töötajad edastavad õdedele infot digitaalse kalendri abil, kuhu märgitakse hoolealuste tervisemured, arsti juures käimised ja käsimüügiravimite jagamine. Õed vaatavad majades hoolealuseid üle tavaliselt kolm korda nädalas.

Peamajas asuvas õdede töötoas oli küllaltki vähe ruumi, kuna suure osa toast võtsid enda alla ravimi- ja tarvikukapid. Patsiente seal vastu võtta ei ole võimalik. Tervishoiuekspert pidas

vajalikuks, et õdedele antaks suurem töötuba, kus nad saaksid teha ka protseduure ning nõuetekohaselt säilitada dokumente ja ravimeid.

Raviskeemid koostavad raviarstid ning ravimid väljastatakse digiresepti alusel. Õed korraldavad ravimite tellimist ja jagamist. Ravimid komplekteeritakse apteegis ravimilintidena, mida hoitakse peremajades lukustatud kappides ning neid jagavad tegevusjuhendajad vastavalt raviskeemile. Osa ravimeid hoiavad õed ka oma kabinetis, seal on need jaotatud majade kaupa ja asuvad tähistatud originaalpakendites.

Inimeste raviskeeme hoitakse elektrooniliselt. Käsimüügiravimite jagamise kohta peetakse igas majas arvestust paberil.

Õed rääkisid, et vajaduspõhiselt antavaid rahusteid hooldekodus ei kasutata. Siiski oli 7. majas teiste ravimite hulgas rahusti Valocordin Diazepam. Pakendile oli kirjutatud hoolealuse nimi (J. K.) ja selle ravimi manustamise korrad kirjutati üles. Inimese raviskeemis seda ravimit ei olnud, mistõttu jäi mulje, et ravimi andmine ei pruukinud olla arstiga kooskõlastatud.

Tervishoiuekspert rõhutas, et retseptiravimeid määrates kontrollib arst iga kord, milline võib olla inimesele raviskeemiga määratud ravimite koostoime uue ravimiga. Nii peab raviarst mõnd ravimit määrates korrapäraselt jälgima patsiendi seisundit, kuna ravimite kõrvalmõju võib olla ohtlikult suur. Kui retseptiravimit antakse ilma arsti ettekirjutuseta, siis seatakse ohtu inimese tervis ja elu. Seetõttu tuleks hooldekodu kõigis peremajades kontrollida, kas ravimeid antakse skeemi alusel, ning retseptiravimid, mida pole skeemi järgi ette nähtud, tuleks kasutusest eemaldada. Ravimite manustamise kontroll peaks olema tugevam, et retseptiravimeid ei kasutataks arsti korralduseta.

Hooldekodu õdedele tuleks anda suurem ja nõuetele vastav töötuba, et nad saaksid privaatset kliente vastu võtta ning ravimeid ja dokumente nõuetekohaselt säilitada. Peremajades säilitatavad ravimid tuleks üle kontrollida ja eemaldada need ravimid, mis hoolealuste raviskeemi ei kuulu.

Ootan Teie seisukohta võimaluse korral hiljemalt 30.04.2026.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise